

"Ingen forældre

synes, at deres børn skal arbejde"

Debatten om børnearbejde er blusset op igen efter en dokumentarfilm om kakaobøndernes levevilkår. Derfor rejste Annette Heick og Martin Brygmann til Ghana for at se, hvordan Fairtrade gør en forskel for børnene. Det blev til et møde med familier, der lever anderledes, end vi gør – men som måske alligevel ikke er så forskellige.

Af Kristine Høeg og Line Haarby. Foto: Jacob Crawford

Fairtrade-certificeringen giver familierne i kakao-køoperativet ABOCFA mulighed for at investere i langsigtet udvikling for lokalområdet.

A man and a woman are standing behind a large pile of cacao beans. The woman, on the left, is wearing a striped tank top and has sunglasses on her head. The man, on the right, is wearing a white button-down shirt. They are both looking towards the camera. The background shows a rustic building with a corrugated metal roof and lush greenery, including banana trees.

Det blev meget tydeligt for Annette Heick og Martin Brygmann, hvorfor god chokolade koster. Bønnerne kræver en langsom og omhyggelig proces, hvor de blandt andet skal tørre ad flere omgange.

Da Annette Heick og Martin Brygmann steg ud af flyet og satte fødderne på Ghanas tørre, røde jord, var det med to vidt forskellige udgangspunkter. For Annette var det syvende gang, hun besøgte Afrika, mens Martin Brygmann aldrig havde været der før.

Men én ting oplevede de begge ens. Nemlig den store betydning skoler har for børnene i Ghana. Det vestafrikanske land er i fokus for tiden, fordi to dokumentarudsendelser om kakaoindustriens brug af børnearbejde har åbnet danskernes øjne for, hvordan de mennesker, der producerer vores chokolade, har det.

Ghana-turen, der var arrangeret af Hammershus Fairtrade Concert på Bornholm, bød blandt andet på et besøg på ABOCFA, et Fairtrade-certificeret kakaokooperativ, men også på forskellige Fair Trade-projekter i landet. Over alt slog det både Martin Brygmann og Annette Heick, hvor stor en forskel fair handel gør for ghaneserne – og ikke mindst for børnene.

”Ghaneserne er meget bevidste om vigtigheden af uddannelse til de kommende generationer. Det er jo ikke kun os i Vesten, der vil undgå børnearbejde. Der er ingen forældre, der synes, det er fedt, at deres børn skal arbejde. Men hvis valget står mellem at sende et barn i marken eller dø af sult... Det valg er vi nødt til at udrydde,” forklarer Annette Heick

Fairtrade betyder fremtid

”Vi har ofte så travlt med at udpege forskellene på afrikanerne og os selv, men jeg synes, at jeg på denne tur opdagede, hvor ens vi i virkeligheden er. Kernen i et ghanesisk familieliv er jo den samme som i Danmark, om end rammerne selvfølgelig er forskellige. Men en ghanesisk far og mor ønsker jo også det bedste for deres børn og familie, og de vil gerne tjene nok penge til at få hverdagen til at hænge sammen,” fortæller Annette Heick, der ikke er i tvivl om, at netop Fairtrade gør en stor forskel for familierne i Vestafrika:

”Vi besøgte et kakaokooperativ, der er Fairtrade-certificeret, og selv om det ikke er ret længe siden, de kom med i ordningen, mærker de allerede en forskel. For udover betalingen for kakaobønnerne og Fairtrade bonussen, bliver de også bakket op af Fairtrade-systemet, så de ved, at de kan afsætte deres varer. Den vished gør, at de kan investere langsigtet frem for at leve fra hånden til munden. Og de investeringer

er med til at sikre en bedre fremtid for børnene.”

Martin Brygmann lagde især mærke til den stolthed, der prægede de folk, han mødte:

”Det var så tydeligt, hvad fair handel betyder for dem. Der er så stor forskel på at have et arbejde og på at få hældt støttekroner i hovedet. Det gør noget ved folks selvværd, at de tjener deres egne penge. Jeg blev også glad for at se, at børnene i kooperativet var både glade og velnærede. Og så går de i skole. Nu tænker jeg på Ghana som et sted, hvor børn går i skole.”

Værdierne på rette sted

Noget af det, der præger både Annette Heick og Martin Brygmans indtryk af Ghana, er befolkningens omtanke for hinanden og lokalsamfundet.

”I kakaokooperativet mødte jeg en skøn ældre mand, som havde det mest forrygende overskæg, men også et – i vores øjne – ret forhutlet udseende. Han talte det flotteste engelsk, og det viste sig, at han havde studeret kemi i Tyskland og havde haft en dansk kæreste, Bente. Jeg spurgte ham, hvorfor han ikke var blevet i Europa. Og så svarede han, at alle de ting, han kunne som kemiker, skulle bruges på hans hjemegn. I forbindelse med overgangen til økologisk produktion havde kooperativet brug for hans kapacitet, fordi han blandt andet vidste, hvilke planter de kunne bruge til sygdomsbekæmpelse i kakaomarkerne. Jeg synes, det er så fedt, at han ikke bare rejste ud i verden for at tjene penge til sig selv,” fortæller Annette Heick.

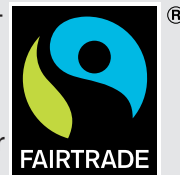
Det med at have værdierne på rette sted nikker Martin Brygmann genkendende til:

”Deres menneskelige og sociale udgangspunkt er meget anderledes end, hvad jeg er vant til herhjemme. Når vi møder nye mennesker her i Danmark, har vi ofte en skeptisk indgangsvinkel, men dernede er det helt omvendt. De er imødekommende og behagelige mennesker, som regnede med, at jeg ville dem det bedste.”

”Vi var også med til en prisuddeling i en landsby, hvor kvinderne fletter kurve til Fair Trade-butikkerne i Danmark. Der blev delt priser ud for det smukkeste design og det fineste fletværk, og midt i det hele kom en flok unge piger ind og sang og dansede. Det viste sig, at de sang en tak til deres mødre – en tak for at de fletter kurve og tjener penge, så døtrene har mulighed for at gå i skole. Hvornår har vi sidst sagt tak til vores forældre? Jeg kan i hvert fald ikke lige huske, hvornår mine børn har sagt ▶

Hvad er forskellen på Fairtrade og Fair Trade?

FAIRTRADE MÆRKET er en international mærkningsordning for etisk handel. Bag alle Fairtrade-mærkede produkter står et internationalt, uafhængigt kontrolsystem. Mærket betyder, at bønder får en mere fair betaling for deres råvarer samt en bonus, som de investerer i bedre levevilkår, arbejdsforhold og miljø. Blandt Fairtrade-mærkede varer i Danmark finder du kaffe, chokolade, te, sukker, marmelader og bananer. Læs mere på Fairtrade-maerket.dk

FAIR TRADE DANMARK vil løfte marginaliserede producenter ud af fattigdom gennem produktudvikling, samarbejde samt Fair Trade design og brugskunst. Fair Trade design og brugskunst omfatter et mangfoldigt udvalg af produkttyper og materialer, så som kunst, smykker, keramik, stentøj, kurve, legetøj, beklædning og interiør. Læs mere på Fairtradedanmark.dk

Martin Brygmann glædede sig over, at børnene, de besøgte i Ghana, var både velnærede og går i skole.

"Det gør noget ved folks selvværd, at de tjener deres egne penge," forklarer Martin Brygmann om en af fordelene ved Fairtrade.

”Ingen forældre synes, det er fedt, at deres børn skal arbejde. Men hvis valget står mellem børnearbejde eller at dø af sult... Det valg er vi nødt til at udrydde,” siger Annette Heick.

tak for, at de kan gå i skole,” siger Annette Heick grinende.

”Det var så tydeligt, hvor meget kurveproduktionen betyder for dem. Det har givet dem nogle muligheder, de ellers ikke havde haft,” supplerer Martin Brygmann.

Hjælp med value for money

Men selv om både Annette og Martin oplevede, at Fairtrade virker og kan se, at de, som producerer under Fairtrade-standarderne, er på rette vej, så er der stadig lang vej.

”På de få år, jeg har besøgt Afrika, synes jeg, jeg kan se en stor forskel – men jo, det går langsomt. De er jo et eller andet sted den samme udvikling igennem, som Danmark var engang, men vi i Vesten er nok lidt for utålmodige. Ghana har eksempelvis en årlig vækst på 12 procent, og det fik en af mine bekendte til at udbryde, at vi så sagtens kan fjerne ulandsbistanden. Men det, han glemmer, er jo, at det er 12 procent af ingenting. Mine oldebørn vil kunne rejse til Ghana om 100 år, og der vil stadig være mennesker, der bor i lerklinede hytter med basttag,” mener Annette Heick, som understreger, at selv om de ekstra penge, bønderne tjener på både råvarer og bonus, kan virke som småpenge i vores øjne, så kommer man langt med dem i Afrika:

”At købe Fairtrade er jo i virkeligheden en billig måde at gøre en kæmpe forskel på.

Fairtrade er en meget aktiv form for hjælp, og du får dælele value for money.”

”Det er i virkeligheden meget enkelt. Fairtrade-mærkede produkter er direkte hjælp – og pengene bliver brugt til ting, der gør en forskel i deres hverdag. Det er ikke romantiske brøndprojekter for de hvides skyld,” uddyber Martin Brygmann.

Nye indkøbsvaner

Hvis du lige nu spørger dig selv om, hvordan du kan hjælpe med at booste den gode udvikling i Afrika, er svaret lige til, mener Martin Brygmann:

”Køb Fairtrade-produkter. Så hjælper du folk ud af fattigdom og sender børn i skole.”

Annette Heick mener dog, at der er brug for, at endnu flere bliver opmærksomme på, hvilken forskel, Fairtrade reelt gør:

”Vi går meget op i vores egen og børns sundhed herhjemme, og derfor går vi målrettet efter økologi og miljømærker. Men i det fokus har vi helt sikkert glemt, hvordan børnene i producentlandene har det. Så det er klart, at der skal mere oplysning til. Og det er præcis derfor, jeg er så privilegeret at komme med på denne tur. Det giver mig mulighed for at fortælle om Fairtrade og for at forklare, at jeg med egne øjne har set, hvor stor en forskel vores lille indkøbsindsats i supermarkedet gør.” ■

GHANA – KAKAOENS HJEMLAND

Ghana blev som et af de første lande i Afrika selvstændigt i 1957. Ghana ligger i Vestafrika og er et af de afrikanske lande, der modtager den største andel af Danmarks årlige ulandsbistand.

I Ghana er hovedbeskæftigelsen landbrug med fokus på enkelte råvarer – eksempelvis kakao. Kakao er Ghanas vigtigste eksportafgrøde, og derudover er Ghana det land, næst efter Elfenbenskysten, der på verdensplan producerer mest kakao til chokoladeindustrien.

Fokus på børnearbejde

De seneste år har der været stor fokus på den høje andel af børnearbejde i netop kakaoplantagerne. Dette er også et problem i Ghana. Arbejdet i kakaoplantagerne er farligt for børn, da det indebærer brug af skarpe macheter og tunge løft. Når kakaobønder er med i Fairtrade-ordningen, er det ikke tilladt at bruge ulovligt eller farligt børnearbejde i produktionen.

Fairtrade og Ghana

Når et kakaokooperativ er med i Fairtrade-ordningen, modtager de en Fairtrade bonus, hver gang de sælger deres kakao. Det er midler, de bruger til at investere i sociale projekter som for eksempel en skole. En skole er med til at give børn et alternativ til arbejdet i en kakaoplantage. I 2011 blev der betalt ca. 19 millioner kroner i Fairtrade bonus til ghanesiske bønder i Fairtrade-ordning.